

No 46

Gylaguy
n° 46.

Bestek en Conditien

wegens eene

Vergrouting, Vernieuwing
en Verandering

aan het Orgel

in de Hervormde Kerk

te

Assen

Bestek en Conditien
 waarnaar het Collegie van Heeren
 Kerckvoogden der Hervormde Gemeente
 te Assen, voornemens is, uit te besteden
 het verwaardigen en plaatsen van een
 geheel nieuw tweede Manuaal bij het
 thans aanwezige Orgel in de Kerck
 van gemelde Gemeente. - En tevens
 een gedeeltelyke vernieuwing en verande-
 ring in de Dispositie van het bestaande
 Orgel.

Art. 1.

Windlade en dezelveer Maaksel.

Tot dit by te voegene leuen Manuaal zal een Sleepwind-
 lade, verdeeld in 54 Cansellen of windkamers, loopende van
 Groot C, tot en met drie gestrept F, in grootte, oppervlakte en
 inhoud geëvenredigd aan de grootte en hooveelheid van de
 stemmen, welke er op zullen komen te staan, verwaardigd
 worden.

Deze windlade, welke in twee deden verwaardigd en door
 koppelstukken aan elkanderen verbonden wordt, zal met
 dezelve's pijpstukken, roosters of pijpstoolen, sleepen, ventie-
 len enz. van best droog wagenschot worden gemaakt; aan
 den onderkant van de windlade en de windkast, waar de
 ventielen tegen aan drukken, zal met best mediaan papieer
 worden bekleed, terwyl de ventielen met zachte strooken
 leder belederd en van achteren los in hunne stiften moeten
 worden gelegd, om ten allen tijde naar verkiezing dezelve
 er te kunnen uitnemen; en zullende de pijpstukken met stevige
 koperen schroeven op de windladeren worden bevestigd.

Art 2

Art. 2.
Over het Pijpwerk

Op de hieroren omschrevene Windlade zullen worden geplaatst:

1. Holfluit 8 voet: - twee octaven gedeekt, de volgende opene, uyd van mensuur; groot octaaf wagenschet.
2. Nachthoorn 4 voet.
3. Fluit 4 voet.
4. Viola di Gamba 8 voet (van af Groot F, de vijf laagste toonen te ontleenen uit de Holfluit.)
5. Fluit 2 voet.
6. Dulciaan 8 voet. (gehalveerd)

Art. 3.

In de dispositie van het aanwezige Orgel zullen worden veranderd en vernieuwd de volgende stemmen:

1. Voor de Viola di Gamba 8 voet, te plaatsen Prestant 16 voet discant
2. Voor Flageolet 1 voet en Salicionaal 8 voet, waarvan het groot octaaf kan worden gevonden uit de aanwezige houten pijpen van de Viola di Gamba.
3. Een geheel nieuwe Trompet in de Bas naar een beter men. suur van lepels, stevens en corpora's; de discant zoo veel mogelijk naar die van de bas te intoneren.

De spetic tot de pijpen op beide windladen, welke in gemelde dispositie niet van hout zijn opgegeven, zullen uit een mengsel van een derde tin en twee derde lood bestaan.

De houten pijpen zullen geploegd en met houten nagels in elkander worden gemaakt, en van binnen met roodbolis en lijn worden uitgeverwd, en de voorlagen met leder en koperen schroeven worden vastgelogd om ten allen tijde de intonatie te kunnen regelen.

Al

Al het binnenstaande pijpwerk zal zoo geregeld en ruim op de windladen worden geplaatst, dat geene den anderen in de uit spraak hinderlyk zij en men op eene gemakkelijke wijze by iedere pijp kan komen om te stemmen, terwijl de grootste opene labiaalpijpen van stemlappen zullen worden voorzien, welke boven in ieder dier pijpen zal moeten worden gesoldeerd.

De mondstukken en tongen van de Trompet 8 voet en van Dulciaan 8 voet, zullen van best geslagen geel koper zijn, de grootste mondstukken derz beide stemmen zullen met zinnen platen, met leder bevoederd, worden belegd, terwijl de stemkrukken ter behuwer dichte, van geel koperdraad zal genomen worden.

Art. 4.

Blaasbalgen.

De blaasbalg, welke u uit hoofde van een tweede Orgel of Clavier, moet worden bijgevoegd, ten einde genoegzame voorraad van wind te erlangen, zal van gelijke grootte en inhoud worden gemaakt als de thans aanwezigen, van best droog wagenschet; de fundament- en boventalk, zal mede van eiken hout moeten zijn ter hoogte van elf duim; de laatste bij wijze van een raam, suffisand op het bovenblad worden bevestigd met lijn en houten nagels.

De vallen of vouwen zullen uit een breedte van 13 streeps wagenschet worden genomen, van binnen zoo wel als de bladen der balgen met lijn en roodbolis worden uitgeverwd. De onder- en bovenvallen worden van binnen zoo wel als van buiten en op de bladen, met wit leder verbonden, waarna de zelve vervolgens weder met leder worden voorzien, terwijl de brocken of zwikkels van daartoe geschikt leder zullen genomen worden.

Deze balg zal omkleed worden met randen van 13 streeps wagen-

wagenschet, welke met houten nagels zullen worden bevestigd, ten einde maiken enz. van dezelve af te sluiten.

De vang-ventielen zullen op ramsen gelegd en met koperen schroeven onder tegen de balg worden bevestigd, om dezelve naar verkiezing er onder weg te kunnen nemen.

Art. 5.

Het ribbenhout benoodigd tot vergrooting der blaas-balgenkast, alsmede de omkleeding derzelve, kan van best vuren hout genomen worden, met uitzondering van de treden, en ligter, welke eerste van eene behwame dichte van groenen, en de laatste van taai eiken hout moet worden vervaardigd.

Art. 6.

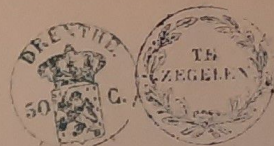
Van de Windkanalen.

De windkanalen tot het bovenmanuaal en de afsluiting van hetzelfde zullen van best droog wagenschet genomen worden, van binnen met roodbleid en lijn uitgewerd en met houten nagels en lijn te ramsen worden gevoegd. zullende dit kanaal onmiddelyk worden geleid. enz. het reeds bestaande Hoofdkanaal naar de Boven manuaals comode. lade. —

Art. 7.

Van de Clavieren.

Het handclavier voor het nieuwe bovenmanuaal zal verdudd zyn in 54 claven of toetsen, loopende van Groot C tot en met F en worden vervaardigd van droog regtdradig wagenschet

shot; de platte of benedenboetsen met best wit ijvoor belegd en de verhevene of boventoetsen van masief zwart ebben hout worden gemaakt. onder deze xii Clavieren zullen zachte kussens worden aangebragt, de toetsen zonder te knellen, zullen sluiten tuschen hunne siften; de gaten, waardoor de drukkers gaan, juist van wydde zyn om zoo veel mogelijk eene gemakelyke bespeeling te bevorderen.

Het Clavierraam zal van wagenschet worden vervaardigd en voor zoo verre hetzelve in het gezigt komt, met de voorzetsplank van sierlyk mahoniehout worden voorzien.

Om de beide hand Clavieren te gelyk te kunnen gebruiken, zal eene trek-koppeling worden aangebragt, en wel zoo ingerigt, dat dezelve onder het bespeelen zonder enige hinder, kan van- of afgeret worden, zullende deze Koppeling in de Bas en Discant gescheiden en by gevolg gehalveerd zyn.

Art. 8.

Van de Mechanica in het algemeen.

Het tegenwoordige welraam zal door een geheel nieuwe en meer doelmatige worden vervangen; verder zullen de tot het mechanische werk vereischt wordende welraam, welborden met hunne dokken en armen, even als het Registratuur, Relatuur, Koppelstokken, claviatuur, Winkelhaakstukken met hunne lijsten, enz. en al het houtwerk, hetwelk tot de Mechanica behoort, van best droog wagenschet worden vervaardigd, met uitzondering van alle abstracten en drukkens, welke van taai regtdradig Pijsa's groenen hout zullen worden gemaakt.

Alle de armen, winkelhaken, wijspen, enz. tot het registratuur benoodigd, zullen van taai ijzer worden gesmeed en met minne verw. ter wering van roest worden aangestroken.

Al het draadwerk, hetwelk tot de mechanica als ook tot al dat gene, hetwelk voor het overige Orgelwerk moet gebruikt worden

worden, zal van best geel koperdraad worden genomen.

Art. 9.

Van de Registers.

De Registerknoppen van het nieuwe Bovenmanuaal, als ook die van het aanwezige Hoofdmanuaal, zullen van zwart ebben-hout naar een sieraad model worden gedraaid, en in eene behoorlyke orde boven en byziden het Clavier worden verdeeld; terwyl de benaming van ieder met nette verguldene letters op daartoe gepaste plaatjes boven deselve gesteld zullen worden.

Art. 10.

De Brontpijpen of Gezigtpijpen, zullen er uit genomen en van nieuws worden geslepen of gepolijst en de labiums derselve worden verguld.

Art. 11.

Alle materialen welke verder tot het binnenwerk van het bovengenoemde Orgel benoodigd zyn en te veel om te specificeren, zullen door den Sannemer ter goeder trouw, ten genoegen der Heeren Mitbesteders geleverd en de bewerking daarvan op de naauwkeurigste wyze verrigt worden.

Art. 12.

Na alle pijpen op hunne windladen regtstandig, en sluitend in hunne stoulen te hebben gezet, en na de grootste, welke niet geschikt op zich zelve kunnen staan, met aangesoldeerde ooggen aan latten of regels met koperen spennen te hebben vast
gehangen

gehangen, zal men tot de instonatie derselve kunnen overgaan. Na iedere Stem dan naar zyn aard te hebben gintonoord en alle van eene slugge en grondige aanspraak te hebben voorzien, zal het geheele pijpwerk in C-khesttoon in de gelykzwerende temperatuur in eene goede harmonie worden gestemd.

Na het Orgel volgens het hierboven beschreven bestek te hebben voltooid, kan hetzelve ter examinatie aan deskundigen door de Wel Edele Achtbare Heeren Kerkvoogden, daartoe te benoemen, worden aangeboden.

Art. 13.

De Sannemer zal zyne bedongene gelden ontvangen in twee gedeelten, te weten:

Het eerste gedeelte, als de Windlade, blaasbalg, Clavier en Kanalen op hunne plaats zyn gelegd, en al het, geen wat tot de Mechanica behoort, in gereedheid zal zyn.

Het tweede of laatste gedeelte, als het geheele Orgel is afgewerkt en door onpartijdige deskundige Orgelkenners zal zyn goedgekeurd.

Art. 14.

Door rekening van den Sannemer blyven alle kosten van transport, verblyf- en kostgelden, welke er gedurende het oprichten en afwerken van het Orgel zal worden vereischt; terwyl Heeren Mitbesteders zich verplichten met het aanwijzen en gebruekbaar stellen van een geschikt lokaal tot berg- en werkplaats voor den Sannemer.

Art. 15.

De Sannemer zal meeden zorgen, dat het Orgel binnen den tyd van een jaar na den dag der aanbesteding, of in den loop
van

van het jaar 1800 vier en vijftig geheel zal zijn afgewerkt

Herkwaagden der Hervormden te
Assen, uit beede ders ter eenre

en

Petrus van Oeckelen, orgelmaker
te Groningen, aannemer ter andere zijde

Bekennen en verklaren

op het vorenstaande betrek en condities
de vorenstaande condities het
werk daarin omschreven respec
tivelyk te hebben uitbereid
en aangegomen vooreene
somma van Fwaalf honderd
guldens (f1200⁰⁰), wordende hier
tot aanvulling van 't betrek
aangesekend: 1° dat alle
materialen, zonder uitzondering
doorden aannemer maeken wor
den geleverd, strekkende dit tot
opheffing van artikel II. en
2° dat alles gereed zal zijn
voor den eersten Novb 1804
endat het orgel niet langer
dan zes weken zal stilstaan.

Gedaante Assen heden den
16 December 1800 drie & vyftig

De aannemer
P. van Oeckelen

Herkwaagden v
G. H. H. S.

Van Haren's wege
H. A. Singh

Herkwaagden der Hervormden te Assen
uit beede ders ter eenre

en

Petrus van Oeckelen, orgelmaker te Gro
ningen, aannemer ter andere zijde

Bekennen & verklaren

op het vorenstaande betrek en condities
naarvengende vyfregingen en byvoegen
gen te hebben gemaakt.

1° de fluit 4 voet zick bevindende in
het thans aanwezige orgel maek wor
den veranderd in een gedekte quint
3 voet

2° de dispositio van de registers onde
nieuwe windlade zal zijn als volgt:

- 1° Kalkpyp 8 voet
- 2° Kalkpyp 8 voet te beginnen met kleem 9.
- 3° Kola de Gamba 8 voet te beginnen
met groot F. de anderste toon
Spiekende uit de Kalkpyp.
- 4° Nachthoorn 4 voet
- 5° Gedekte fluit 4 voet
- 6° fluit 2 voet.
- 7° Flageolet 1 voet, deze van
de thans aanwezige windlade
op de nieuwe waerplaatsen.
- 8° Dulciaan 8 voet.

Gedaante Assen heden den
1800 Hert & vyftig

de aannemer
P. van Oeckelen

Herkwaagden v

G. H. H. S.

Van Haren's wege
H. A. Singh

Kerkvaagden der Heer arm die
te Apen, uitbescheiden ten
eure - &

Petrus van Cechelen
orgelmaker te Groningen,
aannemer ter andere zyde

Cekennen & uitslaan

Het hem nu van oplevering
te hebben uerlangd tot
den eersten February 1800
Nyt & Nyteg, zullende de
aannemer, waartoe hy zich
door ondertekening dezer
verplicht, zich voor uderie

trek na werkens na 1 febr
ary 1815 zich ondernaam,
mingsom laten hart u

een somma van ~~100~~ ¹⁰⁰ ~~en~~
R. d. G. G. Apen den 15 Decr 1814
Daannemer.

P. van Cechelen

J. H. H.
Van Haren & Meyer
W. Alingh

Na gedaan onderzocht verslaand de ondergetekende,
dat het orgel in de Herv. kerk te Apen, thans met een
tweede klavier vergrout, geheel goed door de Heeren
J. Van Oubelen en zonen is afgewerkt. Dat er echter
in de oude windlade / van het onderklavier / een weinig
doorspraak heerscht, en het meeste werk (het bovenste)
wel naar het oorspronkelijke beset, doch niet naar de
later daarin gemaakte veranderingen, is ingericht. Dat
echter en reeds tot uer men is gedaan, dan vereischt
is geworden, is de vernieuwing der gemelde Trompet en
plaat van Slechts des Cas. De vernieuwing der Claviers
van het oude werk waarvoor er niet was geprojecteerd.

Apen den 24 Febr 1855

J. Hagen

De ondergetekende J. Hagen, organist
ende klavier te Groningen verslaand op
heden opneemend het orgel te hebben na
gegaan en onderzocht en te hebben
bevonden, dat de beide antiekende
klaviers registers in orde zijn aan de orgel
dat de oude windlade geheel is weggenomen
hebbende doorspraak geheel is weggenomen
men, endat er alreede daaraan uitslaand
wordt dat het geheel beset naar
snaagen is afgewerkt. Ook verslaand hy
nog dat het werk eveneens is inge

zigt, als of de beide ontbrekende
registert op ^{de} meene windlade
zelsaam waren aangebracht.

Aspen den 11 July 1855.

J. Meyer.

